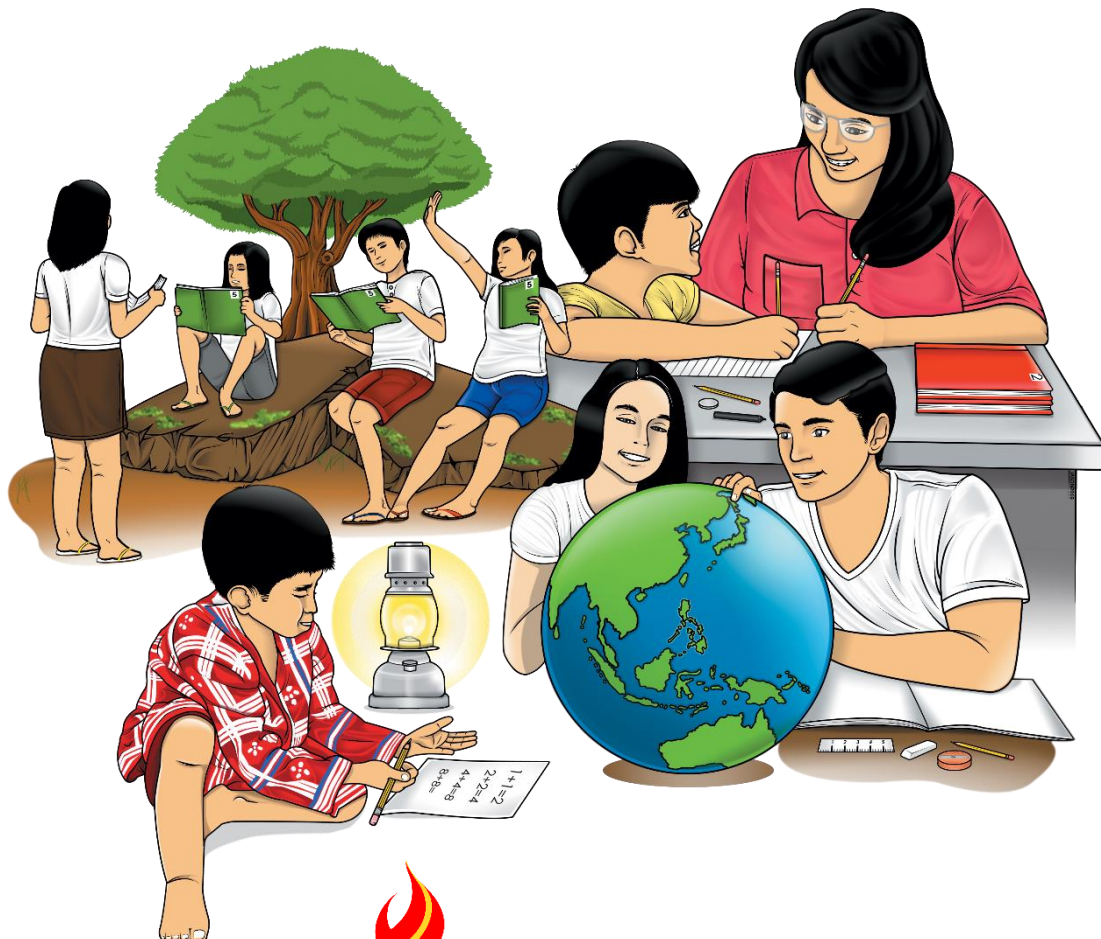

Araling Panlipunan

Unang Markahan - Modyul 4: Implikasyon ng Likas na Yaman sa Pamumuhay ng mga Asyano

Araling Panlipunan – Baitang Pito
Alternative Delivery Mode
Unang Markahan – Modyul 4: Implikasyon ng Likas na Yaman
sa Pamumuhay ng mga Asyano
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Marivic E. Arsaga

Editor: Rosario G. Caluya

Tagasuri: Pedro J. Dandal Jr., Margielyn E. Tomanggong, Nora A. Nangit

Tagaguhit: Teodorico A. Cabildo, Sergio M. Tupaz, Eric M. Montemar

Tagalapat: Esperidion D. Soleta Jr.

Tagapamahala: Benjamin D. Paragas

Mariflor B. Musa

Melbert S. Broqueza

Danilo C. Padilla

Freddie Rey R. Ramirez

Aurelia B. Marquez

Rodgie S. Demalinao

Pedro J. Dandal Jr.

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – MIMAROPA Region

Office Address: Meralco Avenue corner St. Paul Road, Pasig City

Telephone Number: (02) 6314070

E-mail Address: mimaropa.region@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

**Unang Markahan - Modyul 4:
Implikasyon ng Likas na Yaman
sa Pamumuhay ng mga Asyano**

Paunang Salita

Para sa tagapagdaloy:

Malugod na pagtanggap sa asignaturang **Araling Panlipunan-Baitang Pito** ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul para sa araling **Implikasyon ng Likas na Yaman sa Pamumuhay ng mga Asyano!**

Ang modyul na ito ay pinagtulungang dinisenyo, nilinang at sinuri ng mga edukador mula sa pambuliko at pampribadong institusyon upang gabayan ka, ang gurong tagapagdaloy upang matulungang makamit ng mag-aaral ang pamantayang itinakda ng Kurikulum ng K to12 habang kanilang pinanagumpayan ang pansarili, panlipunan at pang-ekonomikong hamon sa pag-aaral.

Ang tulong-aral na ito ay umaasang makauugnay ang mag-aaral sa mapatnubay at malayang pagkatuto na mga gawain ayon sa kanilang kakayahan, bilis at oras. Naglalayon din itong matulungan ang mag-aaral upang makamit ang mga kasanayang pan-21 siglo habang isinasaalang-alang ang kanilang mga pangangailangan at kalagayan.

Bilang tagapagdaloy, inaasahang bibigyan mo ng paunang kaalaman ang mag-aaral kung paano gamitin ang modyul na ito. Kinakailangan ding subaybayan at itala ang pag-unlad nila habang hinahayaan silang pamahalaan ang kanilang sariling pagkatuto. Bukod dito, inaasahan mula sa iyo na higit pang hikayatin at gabayan ang mag-aaral habang isinasagawa ang mga gawaing nakapaloob sa modyul.

Para sa mag-aaral:

Malugod na pagtanggap sa **Araling Panlipunan-Baitang Pito** ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul ukol sa **Implikasyon ng Likas na Yaman sa Pamumuhay ng mga Asyano!**

Ang kamay ay madalas gamiting simbolo ng kakayahan, aksyon at layunin. Sa pamamagitan ng ating mga kamay tayo ay maaaring matuto, lumikha, at magsakatuparan ng gawain. Ang kamay sa tulong-aral na ito ay sumisimbolo na ikaw, bilang isang mag-aaral, ay may angking kakayahang matutuhan ang mga kaugnay na kompetensi at kasanayan. Ang iyong pang-akademikong tagumpay ay nakasalalay sa iyong sarili o sa iyong mga kamay.

Ang modyul na ito ay ginawa bilang tugon sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong madulutan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang modyul na ito ay may mga bahagi at icon na dapat mong maunawaan.

Alamin

Sa bahaging ito, malalaman mo ang mga dapat mong matutuhan sa modyul.

Subukin

Sa pagsusulit na ito, makikita natin kung ano na ang kaalaman mo sa aralin ng modyul. Kung nakuha mo ang lahat ng tamang sagot (100%), maaari mong laktawan ang bahaging ito ng modyul.

Balikan

Ito ay maikling pagsasanay o balik-aral upang matulungan kang maiugnay ang kasalukuyang aralin sa naunang leksyon.

Tuklasin

Sa bahaging ito, ang bagong aralin ay ipakikilala sa iyo sa maraming paraan tulad ng isang kuwento, awitin, tula, pambukas na suliranin, gawain o isang sitwasyon.

Suriin

Sa seksyong ito, bibigyan ka ng maikling pagtalakay sa aralin. Layunin nitong matulungan kang maunawaan ang bagong konsepto at mga kasanayan.

Pagyamanin

Binubuo ito ng mga gawaing para sa malayang pagsasanay upang mapagtibay ang iyong pang-unawa at mga kasanayan sa paksa. Maaari mong iwasto ang mga sagot mo sa pagsasanay gamit ang susi sa pagwawasto sa huling bahagi ng modyul.

Isaisip

Naglalaman ito ng mga katanungan o pupunan ang patlang ng pangungusap o talata upang maproseso kung anong natutuhan mo mula sa aralin.

Isagawa

Ito ay naglalaman ng gawaing makatutulong sa iyo upang maisalin ang bagong kaalaman o kasanayan sa tunay na sitwasyon o realidad ng buhay.

Tayahin

Ito ay gawain na naglalayong matasa o masukat ang antas ng pagkatuto sa pagkamit ng natutuhang kompetensi.

Karagdagang Gawain

Sa bahaging ito, may ibibigay sa iyong panibagong gawain upang pagyamanin ang iyong kaalaman o kasanayan sa natutuhang aralin.

Susi sa Pagwawasto

Naglalaman ito ng mga tamang sagot sa lahat ng mga gawain sa modyul.

Sa katapusan ng modyul na ito, makikita mo rin ang:

Sanggunian

Ito ang talaan ng lahat ng pinagkuhanan sa paglikha o paglinang ng modyul na ito.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anumang marka o sulat ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.
2. Huwag kalimutang sagutin ang *Subukin* bago lumipat sa iba pang gawaing napapaloob sa modyul.
3. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat pagsasanay.
4. Obserbahan ang katapatan at integridad sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
5. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagdaloy kung tapos nang sagutin lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang inyong guro o tagapagdaloy. Maaari ka rin humingi ng tulong sa iyong mga magulang, sa nakatatanda mong kapatid o sino man sa iyong mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami, sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakakuha ka ng malalim na pang-unawa sa kaugnay na mga kompetensi. Kaya mo ito!

Alamin

Ngayon ay lubusan mo nang nauunawaan ang mga taglay na likas na yaman ng mga rehiyon ng Asya. Sa susunod na aralin ay patuloy mo pang palalawakin ang iyong pag-unawa hinggil sa **implikasyon ng kapaligirang pisikal at yamang likas ng mga rehiyon sa pamumuhay ng mga Asyano noon at ngayon sa larangan ng : Agrikultura, Ekonomiya, Pananahanan at Kultura**. Halina't kilalanin at tuklasin ang kasabihang “Ang kapaligiran ang humuhubog sa kanyang mamamayan”, at tama bang sabihin na ang bansang salat sa likas na yaman ay mahirap at ang bansang mayaman sa likas na yaman ay mayaman din naman?

Pamantayang Pangnilalaman

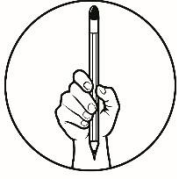
Naipamamalas ng mga mag-aaral ang pag-unawa sa ugnayan ng kapaligiran at tao sa paghubog ng sinaunang kabihasnang Asyano.

Pamantayan sa Pagganap

Ang mag-aaral ay malalim na nakapaguugnay-ugnay sa bahaging ginampanan ng kapaligiran at tao sa paghubog sa sinaunang kabihasnang Asyano.

Pamantayan sa Pagkatuto

Nasusuri ang yamang likas at ang mga implikasyon ng kapaligirang pisikal sa pamumuhay ng mga Asyano noon at ngayon. **(AP7HAS-If-1.6)**.

Subukin

Paunang Pagtataya

Sa bahaging ito ay aalamin ang iyong pang-unang kaalaman, kakayahan, at pang-unawa tungkol sa implikasyon ng likas na yaman ng Asya sa pamumuhay ng mga Asyano sa iba't ibang larangan. Handa ka na ba?

Panuto: Basahing mabuti ang mga katanungan at isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel.

1. Malaki ang epekto ng paglaki ng populasyon sa ating likas na yaman sapagkat maraming mamamayan ang nangangailangan ng mga hilaw na materyales lalo't higit sa mga bansang mauunlad at mga bansang papaunlad pa lamang. Kung susuriing mabuti, ano ang magiging implikasyon nito sa ating likas na yaman ng Asya pagdating ng panahon?
 - A. Ang likas na yaman ng Asya ay mauubos o mawawala.
 - B. Mapreserba ang mga yamang likas ng Asya.
 - C. Aangkat ang mga bansa sa Asya sa ibang mga kontinente.
 - D. Higit na madadagdagan ang likas na yaman ng Asya.
2. Sa larangan ng agrikultura higit na nakadepende ang tao sapagkat dito nagmumula ang pangunahing pangangailangan at maging ang mga produktong panluwas. Ano ang mabubuo mong konklusyon ukol sa pahayag na ito?
 - A. Ang larangan ng agrikultura ang tumutugon sa pangunahing pangangailangan ng tao.
 - B. Ang mga Asyano ay nakikipagkalakalan sa ibang bansa bunga ng kakulangan sa produksiyon.
 - C. Nangangailangan ang mga Asyano ng makabagong teknolohiya upang mapaunlad ang Agrikultura.
 - D. Nagiging kulang ang produksiyon sa agrikultura bunga ng pang-aabuso ng tao.
3. Sa mga suliraning pangkapaligiran na nararanasan ng tao sa kasalukuyan na nakakaapekto sa pamumuhay ng mga mamamayan, alin sa iyong palagay ang pinakaepektibong pagtugon ng tao upang mapanatili ang balanseng ekolohikal sa ating daigdig?
 - A. Paghahanap ng pabrikang mapapasukan na hindi nagbubuga ng matinding usok.
 - B. Pakikilahok sa mga proyektong nagsusulong sa pagsagip sa lumalalang kalagayang ekolohikal.
 - C. Pananatili sa loob ng tahanan upang makaiwas sa maaaring maidulot ng mga usok ng sasakyan.
 - D. Manirahan sa mga lugar na hindi gaanong apektado ng anumang suliraning pangkapaligiran.

4. Ang paglaki ng populasyon ay may malaking implikasyon sa ating likas na pinagkukunan. Paano naging magkaugnay ang tao at ang likas na pinagkukunan?
 - A. Ginagamit ng tao ang likas na pinagkukunan upang matugunan ang mga pangunahing pangangailangan.
 - B. Ginagamit ng tao ang mga likas na pinagkukunan para lamang sa pansariling pag-unlad.
 - C. Ginagamit ng tao ang likas na pinagkukunan upang mapakinabangan ng lubos.
 - D. Ginagamit ng tao ang mga likas na pinagkukunan upang mabuhay ng matiwasay at mapaunlad ang pamumuhay.
5. Ano ang magiging implikasyon sa larangan ng agrikultura kung mayroong malawak at matabang lupa ang isang bansa?
 - A. Matutugunan nito ang pangangailangan ng bansa at makapagluluwas ng mas maraming produkto.
 - B. Magkakaroon ng mga land conversion upang maging panahanan ng tao.
 - C. Tataas ang pambansang kita at mapapabuti ang pamumuhay ng mga mamamayan.
 - D. Lalago ang mga industriya sa bansa dahil may sapat na panustos sa hilaw na materyales.
6. Ang mga bansa sa kontinente ng Asya ay nakararanas ng samu't saring suliraning pangkapaligiran. Ano ang tawag sa pagkaubos at pagkawala ng mga punongkahoy sa gubat?
 - A. Siltation
 - B. Deforestation
 - C. Salinization
 - D. Desertification
7. Ano ang nakikita mong sitwasyon sa mga pinagkukunang yaman ng isang bansa kung patuloy ang pagtaas ng populasyon?
 - A. Mas higit na uunlad ang bansa dahil sa lakas paggawa.
 - B. Unti-unting mauubos ang pinagkukunang -yaman ng mga bansa.
 - C. Magkakaroon ng maayos na panirahan ang mga tao sa bansa.
 - D. Patuloy na pagkawasak ng mga tirahan ng mga species ng hayop.
8. Malaki ang bahaging ginagampanan ng likas na yaman sa pamumuhay ng mga tao. Higit na napaunlad ng tao ang antas ng pamumuhay at natutugunan ang pangunahing pangangailangan. Kung kayo ang mag-iisip ng pamamaraan, ano ang inyong gagawin upang higit na mapakinabangan ang likas na yaman at makatulong sa pag-unlad ng ating bansa.
 - A. Gagamitin ng wasto ang mga likas na yaman upang makatugon sa pangangailangan ng tao.
 - B. Hindi makikialam sa mga usapin sa likas na yaman dahil ito ay usapin ng Pamahalaan.
 - C. Kinakailangang iluwas ang mga produkto sa ibang bansa upang higit na pakinabangan ng mamamayan.
 - D. Hindi na gagamitin ang mga likas na yaman upang higit na mapagayaman.
9. Ang pagkakaroon ng malawak at matabang lupain ay nakapagbibigay ng maraming produkto at nakapagpapalaki ng produksiyon na nakatutulong sa pagtugon sa pangangailangan ng mga tao sa isang bansa. Anong larangan ang pinagtutuhan ng pansin dito?
 - A. Agrikultura
 - B. Ekonomiya
 - C. Panahanan
 - D. Turismo

10. Alin sa sumusunod ang dahilan ng mabilis na pagkawala ng biodiversity sa kontinente ng Asya?
- I. Patuloy na pagtaas ng populasyon
 - II. Pagkakalbo o pagkakasira ng kagubatan
 - III. Introduksiyon ng mga specie na hindi likas sa isang partikular na rehiyon
 - IV. Ang pagkakaroon ng desertification o pagkatuyo ng mga lupain.
- A. I, III, IV
B. I, II, III
C. II, III, IV
D. I, III, IV
11. Alin sa sumusunod ang mabuting epekto ng pagkakaroon ng urbanisasyon?
- A. Pagtaas ng antas ng malnutrisyon sa mga mahihirap na lugar.
 - B. Pagkakaroon ng mas mataas na porsyento ng kriminalidad.
 - C. Pagkaubos ng mga pinagkukunang yaman.
 - D. Pagkakaroon ng maraming trabaho para sa mamamayan.
12. Alin sa sumusunod ang hindi maituturing na suliraning pangkapaligiran?
- A. Pag-unlad ng mga industriya
 - B. Pagkawala ng biodiversity
 - C. Pagkasira ng kagubatan
 - D. Pagkakaroon ng mga polusyon
13. Ito ay ang pagbabago ng klima dulot ng likas na pagbabago ng mundo dahil sa gawa ng mga tao. Anong konsepto ang tinutukoy dito?
- A. Climate Change
 - B. Polusyon
 - C. Red Tide
 - D. Acid Rain
14. Bilang isang mag-aaral, paano mo maipapakita ang iyong pagtulong sa pangangalaga ng ating kapaligiran?
- A. Pagsusunog ng mga basura tulad ng mga tuyong damo, dahon at mga plastic
 - B. Palagiang pagwawalis at pagdadamo sa paaralan
 - C. Pagsuporta sa mga programang pangkalikasan sa pamamagitan ng pagtanim at di pagputol ng maliliit na mga punong kahoy.
 - D. Pagsunod sa mga ipinag-uutos ng paaralan at ng pamahalaan
15. Ano ang epekto ng Land Conversion?
- A. Kakulangan ng espasyo ng tirahan ng tao
 - B. Paglaki ng bolyum ng basura sa mga tahanan
 - C. Pagkawasak ng tirahan ng iba't ibang species ng hayop
 - D. Pagdami ng produksyon ng pagkaing butil

Ilan ang nakuha mong puntos? Nasiyahan ka ba sa iyong puntos? Huwag kang mag-alala sapagkat masasagot mo ang lahat ng mga katanungan sa pagtatapos ng iyong pag-aaral sa modyul na ito.

Aralin**1****Implikasyon ng Likas na Yaman
sa Pamumuhay ng Mga Asyano*****Balikan*****Gawain 1. Isang Sulyap**

Bago natin lubos na alamin ang susunod na aralin, iyong balikan ang nakaraang paksa.

Panuto: Pagtatapat-tapatin ang Hanay A (Likas Yaman) at Hanay B (Bansa).

A

1. Ang rehiyon na tagapagluwas ng caviar (Itlog) ng sturgeon
2. Bansang may pinakamaraming puno ng teak sa daigdig
3. Ang rehiyon sa Asya na pinakamalaking tagapagluwas ng petrolyo.
4. Ang bansang nangunguna sa produksyon ng ginto
5. Bansang nangunguna sa produksyon ng langis ng niyog at kopra

B

- A. Myanmar
- B. Kanlurang Asya
- C. Hilagang Asya
- D. Pilipinas
- E. Uzbekistan

Binabati! kita sa iyong mga naging kasagutan. Alam kong lumalim ang iyong pag-unawa sa mga bagay na may kinalaman sa likas na yaman at ang kaugnayan nito sa tao.

Tuklasin

Gawain: Lugar Mo, Kilalanin Mo!

Kilala mo ba ang tinitirhan mo? Paano ka naapektuhan ng iyong pinanahanan? Ikaw ba ay bunga ng kung ano at saan ka nabibilang? Kung hindi ka tiyak sa iyong mga kasagutan, maglaro tayo! Gumuhit ng mapa ng rehiyong MIMAROPA sa iyong kwaderno at ilapat sa mapa ang numero ng mga gawain sa ibaba na may kaugnayan sa agrikultura, ekonomiya, pinanahanan at kultura na alam mong ginagawa o makikita sa partikular na probinsya.

Mga gawaing pangkabuhayan at mga kakaibang likas na yamang taglay ng bawat kasapi ng rehiyong MIMAROPA.

1. Sa probinsyang ito nagmumula ang marmol na ginagawang mga muwebles at iba pang kagamitan.
2. Pagsasaka ang kadalasang hanapbuhay naming. Nagpoprodyus din kami ng sibuyas, kalamansi, rambutan at marami pang iba.
3. Sa probinsyang ito matatagpuan ang sikat na bird's nest o pugad ng ibon na balinsasayaw na nagkakahalaga ng ₱250,00.00 ang bawat kilo sa pamilihan.
4. Tumatak na kultura namin ang sikat na Moriones Festival, isang pagdiriwang na bunga ng impluwensya ng mga mananakop na Kastila.
5. Dito maatagpuan ang Underground River, isa sa mga idineklarang National Heritage at bumubuhay sa turismo at trabaho ng mga mamayan.

Suriin

Matapos mong malaman ang mga impormasyon tungkol sa likas na yaman ng Asya at ang rehiyon sa Pilipinas na kung saan ka kabilang at ang implikasyon nito sa pamumuhay bilang mga Asyano at Pilipino, ngayon ipagpatuloy mong alamin ang implikasyon ng likas na yaman sa kanyang kapaligiran upang lubos mo itong maunawaan.

IMPLIKASYON NG LIKAS NA YAMAN SA PAMUMUHAY NG MGA ASYANO

Agrikultura

Ang pagkain ng mga tao sa isang bansa maging ang mga produktong panluwas nito ay nagmula sa pagsasaka. Kung malawak at mataba ang lupain, mas matutugunan nito ang pangangailangan ng bansa at makapagluluwas ng mas maraming produkto. Sa pagpapalaki ng produksiyon, ang ilan ay gumagamit ng mga makabagong makinarya. May ilang mga mamamayan na may maliit na sakahan at nagbubukid para sa pansariling ikabubuhay lamang.

Ekonomiya

Marami sa mga bansa sa Asya ay papaunlad bunsod sa kasaganaan nito sa likas na yaman. Ang mga ito ay pinagkukuhanan ng mga materyales na panustos sa kanilang pagawaan. Maging ang mauunlad na bansa ay dito kumukuha ng mga hilaw na materyales kung kaya't halos nauubos ang likas na yaman ng huli at hindi sila nakikinabang nito. Sa kabilang banda, likas na yaman din ang kanilang iniluluwas, kasabay nang paggamit ng mga tradisyonal at makabagong teknolohiya upang mapataas ang antas ng pambansang kita.

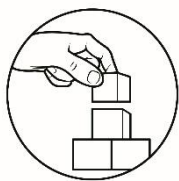
Panahanan

Sa patuloy na pagdami ng tao ay patuloy din ang pagdami ng nangangailangan ng ikabubuhay at pananahanan nito. Ang dami ng populasyon sa isang lugar ay nakabatay sa katangian ng likas na yaman nito. Isang katotohanan na ang populasyon ay lumalaki ngunit ang lupa ay hindi, kung kaya't ang ilan ay nagsasagawa ng land conversion, na nagdudulot naman ng pagkasira ng tirahan ng mga hayop. Gumagamit ang tao ng teknolohiya upang baguhin ang kakayahan ng lupa at ng kanilang kapaligiran.

Ang mga suliraning pangkapaligiran na nararanasan natin sa kasalukuyan ay pangunahing epekto ng paglaki ng populasyon na mayroon ding malaking epekto sa ating kalagayang pandaigdig. Tunghayan natin ang talahanayan na nagpapaliwanag sa epekto ng paglaki ng populasyon sa kalikasan.

EPEKTO NG MALAKING POPULASYON SA KALIKASAN		
Habang patuloy na tumataas ang bilang ng mga tao, lalong nagiging mataas ang pangangailangan para sa likas na yaman. Kinakailangan na nang malaking lupain na mapagtataniman upang makasapat sa pagtugon sa pangangailangan o demand para sa pagkain.	Sa patuloy na pagdami ng tao, nangangailangan ng sapat na espasyo upang gawing tirahan. Ang mga dating mabundok na lugar o mga dating sakahan ay ginagawang subdibisyon o tirahan, na nagreresulta naman sa unti-unting pagkawasak ng mga tirahan ng iba't ibang species ng hayop.	Hindi maiwasan na nadaragdagan ang produksiyon ng mga basura dahil sa pagdami ng mga tao. Ang mga basurang ito, na kapag hindi maayos na napamahalaan, ay nagbubunsod ng polusyon at kontaminasyon sa hangin, lupa at tubig.

Kumusta ang iyong naging pagbabasa? Marami ka bang nakuhang impormasyon? Magaling, magagamit mo ito sa pagsagot sa mga gawain na inihanda para sayo. Halika na at magsimula na sa pagsagot.

Pagyamanin

Gawain: Suri-Epekto

Batay sa impormasyon na iyong binasa, sagutin ang sumusunod na katanungan. Isulat ang iyong kasagutan sa iyong kuwaderno.

1. Ano ang magiging epekto sa ekonomiya ng isang bansa kung ito ay salat sa likas na yaman?
2. Ano ang implikasyon o epekto ng pagdami ng populasyon ng isang bansa sa usaping pangkabuhayan?
3. Bunsod ng pagdami ng populasyon, ano ang nangyayari sa mga lupain at sa likas na yaman ng isang bansa?

Napakaganda ng iyong mga kasagutan. Mayroon ka nang malalim na pananaw ukol sa nagiging epekto ng likas na yaman sa pamumuhay ng maraming tao.

Gawain: Ano ang Mangyayari?

Ilahad mo ang mga implikasyon o epekto ng sumusunod na sitwasyon sa iba't ibang aspeto. Isulat ang iyong sagot sa iyong kuwaderno.

ASPETO	SITWASYON	EPEKTO O IMPLIKASYON
AGRIKULTURA	Pagkakaroon ng mataba at malawak na lupang sakahan	
EKONOMIYA	Kakulangan ng mga hilaw na materyales	
PANAHANAN	Paglaki ng populasyon	

Gawain: Anong Masasabi Mo?

Isulat mo sa pamamagitan ng 3-5 pangungusap ang epekto o implikasyon ng paglaki ng populasyon sa ekonomiya, panahanan at suliraning pangkapaligiran.

Ang implikasyon o epekto ng paglaki ng populasyon ay

Napakahusay mo! Ipagpatuloy mo pa ang iyong mas malalim na pag-aaral sa aralin. Ang susunod na gawain ay higit na makatutulong sa pagkamit mo ng mga kaalaman. Bunga ng iba't ibang kaganapan sa mundo, hindi lamang ang agrikultura, ekonomiya, panahanan at kultura ang naaapektuhan maging ang ating kapaligiran. Aalamin natin ang implikasyon ng unti-unting pagkasira ng ating kapaligiran bunsod ng paglaki ng populasyon ng daigdig.

Isaisip

Gawain: S-R-O (Suhestiyon, Reaksiyon at Opinyon)

Batay sa mga impormasyong nakalap sa mga teksto, sagutin ang sumusunod na katanungan. Isulat ang iyong kasagutan sa iyong kuwaderno.

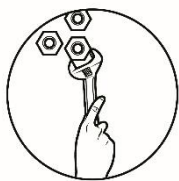
1. Ano ang nangyayari sa ating *biodiversity* bunsod ng paglaki ng ating populasyon?
2. Bakit mahalaga ang pagkakaroon ng likas na yaman sa isang bansa?
3. Paano natin mapapanatili ang pagkakaroon ng balanseng ekolohikal sa ating kapaligiran?
4. Bilang isang kabataan, ano ang magagawa mo upang mapangalagaan ang iyong kapaligiran?

Gawain: Opinyon Ko, Basahin N'yo!

Panuto: Ipaliwanag ang iyong opinion ayon sa hinihingi ng katanungan.

1. Paano ka makatutulong upang maiwasan ang mga suliraning pangkapaligiran na nakikita mo sa iyong komunidad?

2. Bilang kabataan, ano ang magagawa mo upang mapangalagaan ang iyong kapaligiran at likas na yaman?

Isagawa

Matapos mong mabasa na ang paglaki ng populasyon ay may malaking epekto sa pagkaubos ng likas na yaman, pagkasira ng pisikal na katangian ng ating daigdig at pagkakaroon ng mga suliraning pangkapaligiran sa Asya at sa malaking parte ng ating daigdig, gumawa ka ng isang *open letter* o bukas na liham para sa iyong kapwa kabataan at mga magulang na naglalaman ng panghihikayat sa kanila upang makatulong na mabawasan ang mga suliraning kinakaharap natin sa kasalukuyan.

Pamantayan sa Paggawa ng Open Letter o Bukas na Liham

Pamantayan	5	3	1	Puntos
Nilalaman	Lubusang naipakikita ang tungohin ng liham.	Naipakikita ang tungohin ng liham.	Simpleng naipakikita ang tungohin ng liham.	
Paggamit ng Bantas	Walang mali sa paggamit ng maliit at malaking titik	May 1-3 maling bantas	May 4 o higit pa na maling bantas	
Paggamit ng Salita	Walang mali sa paggamit ng salita	May 1-3 mali sa paggamit ng salita	May 4 o higit pa na mali sa paggamit ng salita	

Gawain: Panata Ko!

Dugtungan mo ng angkop na pangungusap ang pahayag upang makabuo ng isang panata na naglalaman sa iyong pangangalaga sa iyong kapaligiran.

ANG AKING PANATA
Ako ay si _____, na nakatira sa _____ ay buong pusong nangangako na _____.
Ako ay magiging kabahagi ng lipunan sa _____.

Mahusay mong naisagawa ang mga gawaing naiatas sayo. Binabati kita sa iyong pagtitiyaga at pagsusumikap na matapos ang mga gawain sa modyul na ito. Sa bahaging ito naman ay tatayahin natin ang iyong mga natutunan sa buong aralin.

Tayahin

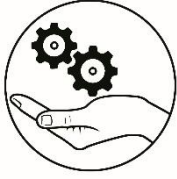
Panghuling Pagtataya

Panuto: Basahing mabuti ang mga katanungan. Isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong kuwadernong pang aktibiti.

1. Alin sa sumusunod ang mabuting epekto ng pagkakaroon ng urbanisasyon?
 - A. Pagtaas ng antas ng malnutrisyon sa mga mahihirap na lugar
 - B. Pagkakaroon ng mas mataas na porsyento ng kriminalidad
 - C. Pagkaubos ng mga pinagkukunang yaman
 - D. Pagkakaroon ng maraming trabaho para sa mamamayan
2. Alin sa sumusunod ang hindi maituturing na suliraning pangkapaligiran?
 - A. Pag-unlad ng mga industriya
 - B. Pagkawala ng biodiversity
 - C. Pagkasira ng kagubatan
 - D. Pagkakaroon ng mga polusyon
3. Alin sa sumusunod ang dahilan ng mabilis na pagkawala ng biodiversity sa kontinente ng Asya?
 - I. Patuloy na pagtaas ng populasyon
 - II. Pagkakalbo o pagkakasira ng kagubatan
 - III. Introduksiyon ng mga species na hindi likas sa isang partikular na rehiyon
 - IV. Ang pagkakaroon ng desertification o pagkatuyo ng mga lupain.
 - A. I, III, IV
 - B. I, II, III
 - C. II, III, IV
 - D. I, III, IV
4. Malaki ang epekto ng paglaki ng populasyon sa ating likas na yaman sapagkat maraming mamamayan ang nangangailangan ng mga hilaw na materyales lalo't higit sa mga bansang mauunlad at bansang papaunlad pa lamang. Kung ating susuriing mabuti, Ano ang magiging implikasyon nito sa ating likas na yaman ng Asya pagdating ng panahon?
 - A. Ang likas na yaman ng Asya ay mauubos o mawawala.
 - B. Mapreserba ang mga yamang likas ng Asya.
 - C. Aangkat ang mga bansa sa Asya sa ibang mga kontinente.
 - D. Higit na madadagdag ang likas na yaman ng Asya.
5. Sa larangan ng Agrikultura higit na nakadepende ang tao sapagkat dito nagmumula ang ating pangunahing pangangailangan at maging ang mga produktong panluwas. Ano ang mabubuo mong konklusyon ukol sa pahayag na ito?
 - A. Ang larangan ng agrikultura ang tumutugon sa pangunahing pangangailangan ng tao.
 - B. Ang mga Asyano ay nakikipagkalakalan sa ibang bansa bunga ng kakulangan sa produksiyon.

- C. Nangangailangan ang mga Asyano ng makabagong teknolohiya upang mapaunlad ang Agrikultura.
 - D. Nagiging kulang ang produksiyon sa agrikultura bunga ng pang-aabuso ng tao.
6. Ang paglaki ng populasyon ay may malaking implikasyon sa ating likas na pinagkukunan. Paano naging magkaugnay ang tao at ang likas na pinagkukunan?
- A. Ginagamit ng tao ang likas na pinagkukunan upang matugunan ang mga pangunahing pangangailangan.
 - B. Ginagamit ng tao ang mga likas na pinagkukunan para lamang sa pansariling pag-unlad.
 - C. Ginagamit ng tao ang likas na pinagkukunan upang mapakinabangan ng lubos.
 - D. Ginagamit ng tao ang mga likas na pinagkukunan upang mabuhay ng matiwasay at mapaunlad ang pamumuhay.
7. Ano ang magiging implikasyon sa larangan ng agrikultura kung mayroong malawak at matabang lupa ang isang bansa?
- A. Matutugunan nito ang pangangailangan ng bansa at makapagluluwas ng mas maraming produkto.
 - B. Magkakaroon ng mga land conversion upang maging panahanan ng tao.
 - C. Tataas ang pambansang kita at mapapabuti ang pamumuhay ng mga mamamayan.
 - D. Lalago ang mga industriya sa bansa dahil may sapat na panustos sa hilaw na materyales.
8. Ang mga bansa sa kontinente sa Asya ay nakararanas ng samu't saring suliraning pangkapaligiran. Ano ang tawag sa pagkaubos at pagkawala ng mga punongkahoy sa gubat?
- A. Siltation
 - B. Deforestation
 - C. Salinization
 - D. Desertification
9. Ano ang nakikita mong sitwasyon sa mga pinagkukunang yaman ng isang bansa kung patuloy ang pagtaas ng populasyon?
- A. Mas higit na uunlad ang bansa dahil sa lakas paggawa.
 - B. Unti-unting mauubos ang pinagkukunang -yaman ng mga bansa.
 - C. Magkakaroon ng maayos na panirahan ang mga tao sa bansa.
 - D. Patuloy na pagkawasak ng mga tirahan ng mga species ng hayop.
10. Sa mga suliraning pangkapaligiran na nararanasan ng tao sa kasalukuyan na nakakaapekto sa pamumuhay ng mga mamamayan, sa iyong palagay alin ang pinakaepektibong pagtugon ng tao upang mapanatili ang balanseng ekolohikal sa ating daigdig?
- A. Paghahanap ng pabrikang mapapasukan na hindi nagbubuga ng matinding usok
 - B. Pakikilahok sa mga proyektong nagsusulong sa pagsagip sa lumalalang kalagayang ekolohikal
 - C. Pananatili sa loob ng tahanan upang makaiwas sa maaaring maidulot ng mga usok ng sasakyan
 - D. Manirahan sa mga lugar na hindi gaanong apektado ng anumang suliraning pangkapaligiran

11. Bilang isang mag-aaral, paano mo maipapakita ang iyong pagtulong sa pangangalaga ng ating kapaligiran?
 - A. Pagsusunog ng mga basura tulad ng mga tuyong damo, dahon at mga plastic
 - B. Palagiang pagwawalis at pagdadamo sa paaralan
 - C. Pagsuporta sa mga programang pangkalikasan sa pamamagitan ng pagtanim at di pagputol ng maliliit na mga punong kahoy.
 - D. Pagsunod sa mga ipinag-uutos ng paaralan at ng pamahalaan
12. Kapag nangyari ang deforestation o pagkakalbo ng mga kagubatan sa inyong lugar ano ang maari mong gawin?
 - A. Iwasan ang di tamang pagtatapon ng basura
 - B. Linisan ang mga kanal o mga daluyan ng tubig
 - C. Malalaking puno lamang ang puputulin
 - D. Magtanim ng maraming punong kahoy
13. Kung ang salinization ay ang paglitaw ng asin sa ibabaw ng lupa na kapag nanuot sa tubig ito'y nagiging maalat, ano naman ang kahuluhan ng desertification?
 - A. Pagdami ng asin na hydroxide na sodium, potassium, lithium o ammonia
 - B. Pagiging tuyo o lubhang tuyo ng lupa
 - C. Pagiging salt water o brackish water ng balon ng tubig
 - D. Labis na presyur at pang- aabuso sa lupa
14. Alin sa mga sumusunod ang land conversion?
 - A. Kakulangan ng espasyo ng tirahan ng tao
 - B. Paglaki ng bolyum ng basura sa mga tahanan
 - C. Pagkawasak ng tirahan ng iba't ibang species ng hayop
 - D. Pagdami ng produksyon ng pagkaing butil
15. Anong konsepto ang nangahulugang pagkakaiba-iba at pagiging katangitangi ng lahat ng anyo ng buhay na bumubuo sa natural na kalikasan. Anong konsepto ito?
 - A. Ecological Balance
 - B. Biodiversity
 - C. Kapaligiran
 - D. Likas Yaman

Karagdagang Gawain

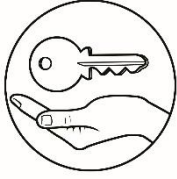
Gawain: Hugot Mo, Sulat Mo!

Lumikha ng tatlong hugot na may kinalaman sa pangangalaga ng kalikasan at kapaligiran.

Halimbawa:

“Ang kalikasan ay parang pag-ibig, kapag iyong pinabayaan ito ay mawawala”

Matagumpay mong naisagawa ang lahat ng mga gawain. Binabati kita sa iyong husay at galing. Ipagpatuloy mo ang iyong magandang simulain. Inaasahan ko na maisasabuhay mo ang iyong natutunan.

Susi sa Pagwawasto

Subukin
Paunang Pagtataya

1. A
2. A
3. B
4. A
5. A
6. B
7. B
8. A
9. A
10. B
11. D
12. A
13. A
14. C
15. C

Balikan

1. C
2. A
3. B
4. E
5. D

Tuklasin

Gawain: Kilalanin mo, ang lugar mo

1. Romblon
2. Mindoro
3. Palawan
4. Marinduque
5. PuertoPrincesa City, Palawan

Gawain: Halika, buuin natin!

1. Desertification
2. Salinization
3. Habitat
4. Ecological balance
5. Deforestation
6. Siltation
7. Red Tide
8. Ozone Layer

Panghuling Pagtataya

1. D
2. A
3. B
4. A
5. A

6. A
7. A
8. B
9. B
10. B

11. C
12. D
13. B
14. C
15. B

Sanggunian

Modyul

Blando, Rosemarie, et. al. Asya: Pagkakaisa sa Gitna ng Pagkakaiba-iba,
Araling Panlipunan (Modyul ng Mag-aaral), Project EASE pp. 42-53
Araling Panlipunan Module, Grade 8

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph